KIDSEUM

รองศาสตราจารย์สุวิช สถิตวิทยานันท์

ผู้เขียนได้เชิญจากอาจารย์กมล ทัศนาญชลี ผู้อำนวยการสภาศิลปกรรมไทย ลอสแองเจลีส เพื่อไปศึกษาดูงานภายใต้โครงการ "ศึกษาดูงานหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา" เป็นเวลา 20 วัน ในการเดินทางครั้งนี้ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์ศิลปะในรัฐต่าง ๆ หลายแห่ง ล้วนแล้วแต่สำคัญยิ่งใหญ่และน่าสนใจทั้งสิ้น มีพิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่งที่ผู้เขียนประทับใจมากยังไม่ทราบว่าเมืองไทยมีหรือยัง ถ้ามีจะสมบูรณ์แบบอย่างแห่งนี้หรือไม่ ผู้เขียนจึงอยากจะถ่ายทอดออกมาเผื่อบางท่านอาจจะมองเห็นคุณค่าและนำไปสร้างให้เกิดเป็นรูปธรรม ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กไทยให้เข้าใจถึงรากเหง้าของวัฒนธรรมของประเทศชาติ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และเป็นการสร้างกิจนิสัยให้รู้จักการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติได้

พิพิธภัณฑ์ที่ผู้เขียนกำลังจะกล่าวถึงนี้ คือ Kidseum เป็นที่เข้าใจว่าหมายถึงพิพิธภัณฑ์เด็กนั่นเอง ตั้งอยู่ที่เมือง Santa Ana รัฐ Carifornia เป็นพิพิธภัณฑ์สาขาที่แยกมาจาก พิพิธภัณฑ์ Bowers ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์หลักที่เน้นเนื้อหาเฉพาะเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในอเมริกา จึงได้แตกตัวออกมาต่างหากเพื่อเน้นเอกลักษณ์การแสดงนิทรรศการเฉพาะทางของพิพิธภัณฑ์ ให้มีความสมบูรณ์แบบในแต่ละเรื่องนั้นเอง

คณะกรรมการบริหารงานของพิพิธภัณฑ์ Kidseum จะแยกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

1. ประธานกรรมการบริหาร
2. ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา
3. ผู้อำนวยการฝ่ายประสานงาน

งบประมาณของพิพธภัณฑ์ จะได้จากรัฐบาลเป็นประจำส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งจะได้จากการบริจาคจากเอกชน เช่น เงินงบประมาณ หรือวัสดุสิ่งของที่ต้องบริการให้เด็กที่มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ประชาชนในท้องถิ่นจะให้ความสำคัญต่อพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มากเพราะเขามองเห็นคุณค่าของการเสริมสร้างเยาวชนของเขาให้เป็นผู้มีคุณภาพ เพื่อจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต

อาคารของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะมีลักษณะ 2 ชั้น (รูปที่ 1) เดิมอาคารแห่งนี้เป็นที่ทำการของธนาคาร ต่อมาธนาคารได้มอบให้พิพิธภัณฑ์ Bowers ผู้บริหารจึงได้ปรับปรุงสภาพภายในทั้งหมดให้มีความเหมาะสมเพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์สำหรับเด็ก เช่น การพิจารณาถึงความปลอดภัยในการขึ้นลงบันได เป็นต้น

การเข้าชมพิพิธภัณฑ์จะแบ่งเป็น 2 รอบ รอบเช้าจะให้บริการสำหรับโรงเรียนที่นำเด็กมาชม ซึ่งทางพิพิธภัณฑ์จะมีรายการบรรจุไว้เป็นวัน ๆ ตลอดปี ส่วนรอบบ่าย ตั้งแต่ 13.00 น. เป็นต้นไป ก็จะเป็นรอบให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่จะนำลูกหลานมาชม ดังนั้นในช่วงเช้าจะมีเด็กตัวเล็กมากมายมาเป็นกลุ่ม ๆ รอบบ่ายก็จะบางตาไปบ้าง

หน้าพิพิธภัณฑ์จะจัดเป็นที่จอดรถของผู้มาชมนิทรรศการ ถนนที่จะข้ามมาพิพิธภัณฑ์ จะทำเป็นทางม้าลาย และมีรูปรอยเท้าเดินตามทางม้าลายนั้น (รูปที่ 2) ผู้เขียนชอบใจที่เขาไม่ละเลยสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้เพื่อที่จะสร้างระเบียบในสังคมให้กับเยาวชนตั้งแต่ยังเด็ก ๆ รอยเท้าย่อมเป็นจุดสนใจตั้งแต่แรกให้เด็กอยากเดินตามอย่างมีระเบียบและอยากใคร่รู้ใคร่เห็นว่าจะมีอะไรในอาคารที่อยู่ข้างหน้าพอผ่านประตูโค้งเข้าไปก็จะพบกับสะพานแขวนด้วยเชือก (รูปที่ 3-4) พื้นสะพานทำเป็นไม้ลูกระนาดแขวนยึดกับโครงเหล็ก ยกพื้นพื้นเล็กน้อย พื้นสะพานจะมีระดับสูงต่ำ หักเลี้ยวไปมา ขณะที่เด็กเรียงแถวเดินขึ้นสะพานพื้นก็จะโยกแกว่งตัวไปมา เด็กบางคนก็พยายามเลี้ยงตัว บางคนก็เกาะเชือกขอบสะพานเอาไว้ เป็นทีสนุกสนานและได้ประโยชน์ทางกายภาพด้วย ที่สะพานนี้ก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลอย่างใกล้ชิด

พอพ้นสะพานก็จะเป็นห้องโถง มีโต๊ะเก้าอี้ตัวเล็ก ๆ ให้นั่งพักเหนื่อย มีตุ๊กตาสารพัดอย่างให้อุ้มให้ปล้ำ และปีนขึ้นนั่งเล่นได้ (รูปที่ 5-6) ตุ๊กตาที่บ้านของเด็ก ๆ ก็คงจะมีอยู่แล้ว แต่การเล่นกับตุ๊กตาที่นี่จะ

สนุกกว่า เพราะมีเพื่อนร่วมเล่นด้วย เมื่อนั่งพักผ่อนและสนุกกับตุ๊กตาพอสมควรแล้วเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ก็จะนำแต่ละกลุ่มเข้าชมห้องต่างๆ ห้องแรกก็จะเป็นห้องอินเดียแดงซึ่งเป็นบรรพบุรุษดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในถิ่นแถบนี้ ในห้องจะมีของเล่นนาๆ ชนิดของเด็กอินเดียแดงสมัยก่อน กลางห้องจะมี VDO บรรยายการเล่นของเด็กอินเดียแดง ความแตกต่างสิ่งหนึ่งระหว่างพิพิธภัณฑ์สำหรับเด็กกับพิพิธภัณฑ์ทั่วไป คือของทุกอย่างในพิพิธภัณฑ์สำหรับเด็กจะแตะต้องปีนป่ายได้นอกจากของบางอย่างที่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้อย่างดี ก็จะทำเลียนแบบจากของจริง โดยเอาของจริงนั้นจัดเก็บไว้ในตู้กระจกหรือในที่ปลอดภัย ป้องกันการชำรุดเสียหาย ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้นอกจากตา หู แล้วกายสัมผัสย่อมสำคัญต่อความรู้สึกและการจดจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนสนใจของเล่นเด็กอินเดียแดงสิ่งหนึ่งซึ่งคล้ายคลึงของเด็กไทยคือ การตีลูกล้อ แต่แตกต่างกันเกี่ยวกับวิธีการเล่นคือของไทยจะตีลูกล้อที่ทำด้วยขอบกระด้ง ให้วิ่งไปข้างหน้าและผู้เล่นวิ่งตาม แต่ของอินเดียแดง จะให้คนหนึ่งกลิ้งลูกล้อที่ทำด้วยเถาวัลย์มัดโค้งเป็นวงกลมให้เร็วที่สุด ส่วนอีกคนหนึ่งจะวิ่งไล่ตาม และใช้ไม้ยาวๆ พุ่งสะกัดให้เข้าตรงกลางวงล้อขณะกลิ้งไปให้ล้มลง คล้ายคลึงกับลักษณะการล่าสัตว์ของคนสมัยโบราณ ผนังรอบห้องจะมีภาพจิตรกรรมแสดงถึงธรรมชาติชีวิตความเป็นอยู่การโยกย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยและยานพาหนะของอินเดียแดงและชาวอเมริกันที่เข้ามาอยู่ในอเมริกายุคเริ่มแรก (รูปที่ 7-9)

นอกจากของเล่นชนิดต่างๆ แล้ว ก็จะมีของใช้สำหรับเด็กเช่น เก้าอี้ตัวเล็กๆ แกะสลักเป็นรูปสัตว์เปลนอน หน้ากาก และตุ๊กตาโบราณแกะสลักด้วยไม้ (รูปที่ 10-13) ล้วนแล้วแต่น่าสนใจทั้งสิ้น อีกมุมหนึ่งของห้องก็จะเป็นเครื่องดนตรีมีทั้งเครื่องเคาะทำด้วยไม้และเครื่องตีที่หุ้มด้วยหนังเป็นกลองชนิดต่างๆ เด็กจะทดลองเล่นได้ทุกอย่าง โดยมีเจ้าหน้าที่แนะนำการตีที่ถูกวิธีให้ (รูปที่ 14-15)

ห้องต่อมาจะเป็นห้องโถงใหญ่กว่าทุกห้อง เป็นที่จัดนิทรรศการเสื้อผ้าเครื่องแต่งการประจำชาติต่างๆ ที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ เช่น จีน, ญี่ปุ่น, เม็กซิกัน, อัฟริกันฯ จะจัดไว้เป็นหมวดหมู่และมีภาพแสดงการแต่งกายด้วย ชุดสำคัญจะแขวนโชว์ไว้ในตู้ และจะมีชุดที่สวมใส่ได้แขวนไว้ข้างนอก เด็กจะลองสวมใส่โดยมีเจ้าหน้าที่ เป็นผู้แนะนำในการแต่งกายให้ แล้วร่วมกันถ่ายภาพเป็นที่ระลึก (รูปที่ 16-20)

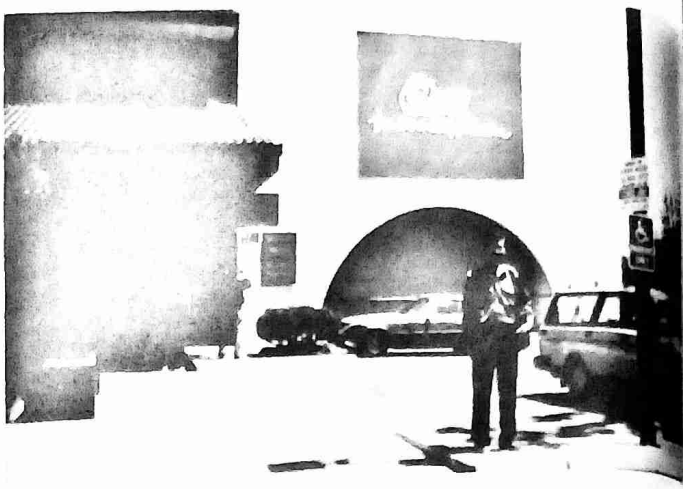

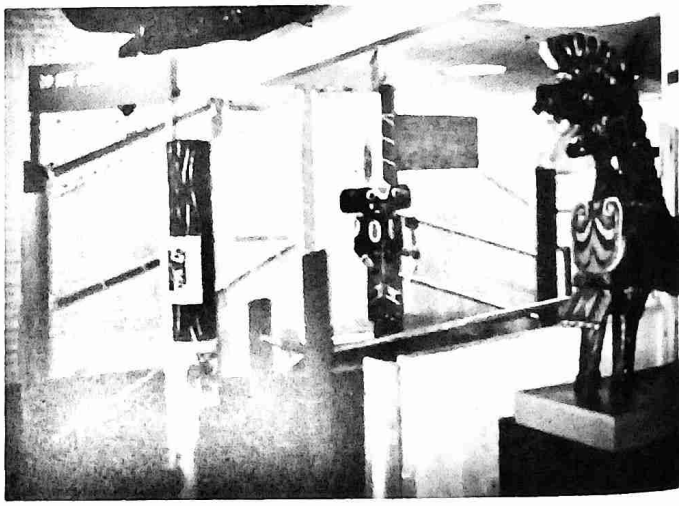

ห้องถัดมาจะเป็นห้องกระจกใส จะจัดเป็นห้องเล่านิทานพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆที่เด็กได้ชมมาแล้ว (รูปที่ 21) โดยผู้เล่าจะเป็นเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์นั่นเอง เด็กๆ จะสนใจสนุกสนานและแสดงท่าทางคล้อยตามเรื่องราวที่ได้รับฟัง ในห้องจะมีเวทียกพื้นเตี้ยๆข้างหลังเวทีจะเป็นกระจกเงาเต็มผนัง เวทีแห่งนี้มีไว้สำหรับเด็กบางคนอยากจะเล่าเรื่องราวต่างๆ หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ ก็ตามก็จะขึ้นบนเวทีแสดงท่าทางอย่างอิสระตามที่อยากจะทำ

ถัดจากห้องเล่านิทาน ก็จะเป็นห้องสุดท้ายที่ทุกคนจะปรารถนาที่จะได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ก็คือห้องส่งเสริมการสร้างสรรค์ จะเป็นห้องกว้างขวางพอสมควร ตรงกลางห้องจะมีโต๊ะยาวตลอดห้อง ผนังห้องโดยรอบจะมีชั้นเก็บวัสดุเครื่องเขียนต่างๆ จัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ เช่น สีชนิดต่างๆ ,ดินสอ ยางลบ ,กาวติดกระดาษ,ดินน้ำมัน,เครื่องมือปั้น และกระดาษชนิดต่างๆ มากมาย เด็กสามารถเลือกใช้ตามถนัดและตามแนวทางการสร้างสรรค์ของแต่ละคน โดยเจ้าหน้าที่จะเพียงแต่คอยให้ความสะดวกเท่านั้น เด็กๆ ก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความประทับใจในเหตุการณ์ที่พึ่งจะผ่านมา อย่างอิสระเสรี ด้วยสี ด้วยกระดาษ ด้วยดินน้ำมัน อย่างใจจดใจจ่อ ผู้เขียนได้ถามเจ้าหน้าที่ถึงผลงานที่เด็กๆ ได้ทำแล้วเก็บไว้ที่ไหน เขาบอกว่าจะให้เด็กนำกลับบ้าน เพราะเครื่องเขียนและวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างได้จากบริจาคทั้งสิ้น เมื่อหมดเวลาเด็กๆ จะหอบหิ้วงานของตนเองด้วยใบหน้าที่แจ่มใส ขึ้นรถโรงเรียนกลับบ้านอย่างเป็นสุข (รูปที่ 22-24)

จากการที่ได้ศึกษาดูงานที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ผู้เขียนมีความประทับใจในความกระตือรือร้นของผู้บริหารที่มุ่งมั่นและเอาใจใส่ในงานบริการอย่างดียิ่ง ประชาชนที่นี่มองเห็นความสำคัญโดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อย่างน่าสรรเสริญ เพราะเขาได้มองเห็นว่ากิจกรรมของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นการเสริมสร้างปัญญาให้กับเด็ก เช่น การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและประเทศชาติของตน มีความเข้าใจในประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติต่างๆ การส่งเสริมการแสดงออกตามแนวทางการสร้างสรรค์ของเด็ก การเรียนรู้และประสบการณ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการปลูกฝังเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพในอนาคตนั่นเอง

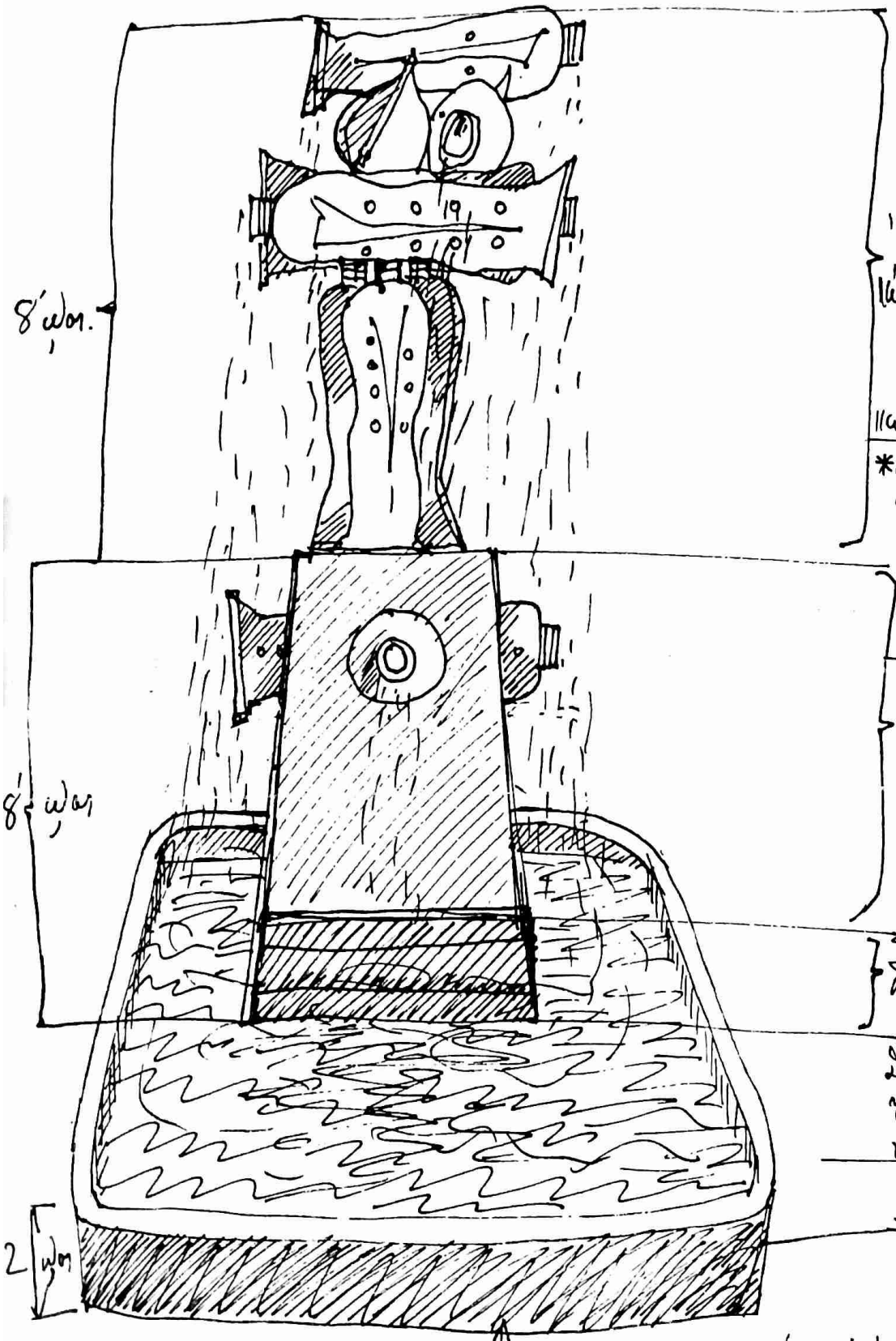

"ARTIST COLOURS"

KAMOL TASSANANCHALEE

Kamol Tassananchalee
Thai Art Council
10120 Casaba Ave.
Chatsworth, CA 91311 USA